

tit. de Sac. Ord. num. 10. Cardinalatum verò nullatenus ordinem esse, probat Sanch. dist. cap. 1. dub. 10. n. 2. vbi alios laudat, contra Turrecrat. lib. 1. de Ecclesia cap. 80. num. 1.

Num. 16.

Consecratio Episcopi nullius est momenti, si confecrandus Sacerdos non fuerit, gloss. s. in cap. xpie. de Cleric. per salt. prom. Sylvestri in sum. verb. Ordo, num. 1. S. in aphorism. verb. Ordo, num. 25. Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 12. num. 3. Henr. Id. lib. 10. cap. 14. Salzed. ad Bernard. Diaz in pract. cap. 24. lit. A. vers. Inter promotos, Azor. part. 2. lib. 3. cap. 30. quæst. 9. Säch. dist. cap. 1. dub. 14. num. 8. D. Bonavent. 4. dist. 24. part. 2. art. 2. q. 3. Bellarm. sap. lib. vnic. de Sacram. Ordin. cap. 5. Vigner d. cap. 16. §. 6. vers. 8. D. Antonin. 3. part. tit. 24. cap. 16. §. 17. Vazq. statim referendus, Bonacini. disp. 8. de Sacrament. Ordin. quæst. vnic. p. 1. num. 4. & omnes, qui sentiunt, Episcopatum ordinem non esse, qui & hoc necessariò fatentur, & ita verum est.

66 Sed Episcopum validè consecrati, et si careat Sacerdotali ordine, tuetur, Bartoli. supra allegat. 1. num. 38. Rendin. in promptuar. receptar. sententiæ tom. 1. tit. 38. num. 6. Fornari. de Sacram. ordin. cap. 6. nu. 5. Campanil. in diuersior. iur. canon. rubric. 10. cap. vnic. num. 3. Alzed. de præ excellent. Episcopal. dignit. p. 1. cap. 4.

Vers. Ceterum final.

67 Non est omnino certum, quod D. Couarr. in fine huius versiculi affirmat, siquidem sunt, qui concedunt,

Episcopatū ordinem esse à Sacerdotio distinctum, & tamen negant, valide in Episcopum consecrati, qui presbyteratu prius non fuit insignitus, quia dicunt, ex ordinatione Divina præcedere debere, ita Vazq. d. tom. 3. disp. 240. cap. 5. num. 54. Valent. vbi proximè, vers. Iam ad primum cum seqq. Beccan. d. quæst. 3. num. 4. Et quidem receptissimum est, quod Episcopus non presbyter consecrati validè minimè possit, & ita est tenendum.

AD CAPVT
Vndecimum.

SUMMARIUM.

- 1 Materiam explicantes referuntur.
- 2 Injuria verbalis scriptura infertur.
- 3 Atrox injuria verbis etiā irrogatur.
- 4 Per verbum, mentiris, sit injuria.
- 5 Protestatio facta cōtraria nō prodest.
- 6 Dicens, mentiris, objiciunt falsum, vel occultum delictum, non tenetur actione iniuriarum.
- 7 Licet in foro conscientie, objiciunt falsum, vel occultum delictum dicere in defensionem, mentiris.
- 8 Inusitatem permittere pro vita tuerda, licitum est, si aliter periculum effugien posse.
- 9 Honor apud honestos, nobilesque viri res pluri, quam vita habetur.
- 10 Pro tuendo honore permissum est in utroque foro, aggressorem perimere.
- 11 Vtū iniuria fiat, afferēdo, verū nō est, quod ait, aut mendacium dicit?

Aliud

- 12 Aliud est mentiri, & aliud dicere mendacium.
- 13 A consuetis est abstinentiam.
- 14 Loimicorum famam verbis offendere, non decet.
- 15 Ad paenitendum sufficit, verba interiora proferre in aliquem, similia expressis lege Regia.
- 16 Palinodium canere cogitur, qui sponsam de presenti alterius dicerit meretricem.
- 17 Nū qui alii Iudeam, aut Mætrum appellauerit, debeat canere palinodiā.
- 18 Vnde originem habuit adagium: Palinodium canere.
- 19 Solidus unde dicatur,
- 20 Solidorum valor.
- 21 Solidus, & aureus nō distinguuntur.
- 22 Quæ quantitas a hodie possit sine infractione donari, remissione.
- 23 De marabatis orū & valore, remissione.
- 24 Pœna palinodie extenditur ad verba aque iniuriosa, ac lege cōteria.
- 25 Palinodium canens, sacerd. debet palam, se fuisse mentire.
- 26 Lex nedum intendit famam iniuriā passo restituere, sed & iniuriā rem famam afficere.
- 27 Valde ignominiosum fuit Hispanis, quæ se reū mēdaci, publicè agnoscere.
- 28 Nobiles valg. Hidalgos, à palinodia canenda lege excipiuntur.
- 29 Non ita, ex alio ad hoc nobilitatem probari, necesse est, vt cum de ipsa egitur principalius.
- 30 Clerici non canunt palinodiam.
- 31 Mens legis imponens parā palinodia est, vt reū fama iustitia patiatur.
- 32 Intelliguntur, 25. lib. 18. p. 2.
- 33 Non decet Principem, quomodo lōber se retractare.
- 34 Quando teneatur palinodium canere, qui iniuriā verbalem in abs.
- 35 Bona fama omni commode pecuniarior est inviabilior.
- 36 Est thesaurus inestimabilis.
- 37 Fama iactura nisi per restituō nem nequit resarciri.
- 38 Princeps iuriis infamiam tollit, sed facti non potest.
- 39 Injuriā verbaliter Cardinales nō incurret penas cap. felicis de pœ. in 6.
- 40 Verba iniuriosa in Principem proficerens, lese maiestatis reus nō censetur.
- 41 Supremi Principes solent præ Mæestate iniurias verbales subditorum contempnere.
- 42 Objiciens veram crimen animo iniuriandi an pena digna sit.
- 43 Defenditur Bartoli. distinctione.
- 44 Proficerens verba iniuriosa absque animo iniuriandi actione iniuriarum, non tenetur.
- 45 Publicè interest, crimina ad punitionem reuelari.
- 46 Objicientem crimina vera animo iniuriandi puniri temperat, egnū est.
- 47 Qui provocatus iniuriat, mitius est plectendus.
- 48 Sed si verba iniuriosa referat ad defensionem proprij honoris, panam non meretur.
- 49 Potest quis in foro conscientie apponere crimen occultum iniurianti præ honore tuendo.
- 50 Si non potest investigari, quis fuerit procurator, actio utrinque compensatione tollitur.
- 51 Sed fiscus ab utroque penam fiscalē legibus statutam exigit.
- 52 Panam edentis, aut manifestatis faciōrum libellum, remissione.
- 53 Non distinguuntur quoad panam, an revera sit, vel falsa, qua libello concinnetur.

54 Opponens in iudicio adversario verius citioen impertinens ad cause defensionem pueri debet.

55 Idem est si ad cause defensionem pertineat si appareat, animo iniurian- di obiectum fuisse.

56 Verba iniuriosa in iudicio prolatas, que ad cause defensionem conducunt, non animo iniuriandi dicta presumuntur.

57 Crimen occultum alienum. Cruel- ri potest extra iudicium ob bonum finem.

58 Non est peccatum, revelare crimen occultum alterius roni, vel duobus, quos reuelans scit, illud non detesturos.

59 Qui bona fide revelat delictum alienum, sicut non peccet, teneatur ad restitucionem famae, si absque proprio detimento posset.

60 Potest quis ab illo que culpa aliqua, se mentitur fuisse obserere, et famam proximo restituat, quanvis reverum sit, quod in ipsum dixerit.

61 Obligatio ad restituendum non prouenit ex prava intentione dannifican- tiss, sed ex actu iniusto exterioris.

62 Qui verum dicit, non astringitur, casere palindrom ex lege Regia.

63 Vtrum qui appellavit mulierem nuptam meretricem, aut coniugatum cornutum, ut probet adulterium, ad- missetur, ne in legi penam incidat?

64 Donatio revocatur ob grauem iniuriam verbalem illatam per dona- torum donatori.

65 Quia sit grauis iniuria, relinquiz tur iudicis arbitrio.

66 Quando, donatario exerceente alii quem actum in iudicio contra dona- torem, revocetur donatio.

67 Donatio remuneratoria ob ingra- titudinem non revocatur.

68 Nec donatio ob causam postea san- quitatem.

69 Donatio in detrimentum tertij ob ingratisudinem donatarij non revo- catur.

De iniuria, qua verbis fit, maxi- me per veri crimini obie- ctionem.

DE iniuria, quia verbis fit, dis- scerunt Ant. Gom. variar. lib. 3 cap. 6. num. 2. Parlad. rer. quo- tidian. lib. 1. cap. 17. Pichard. in §. ini- uria, inst. de iniur. Ceull. quest. 323. Clar. in prax. criminal. verb. Iniuria, Gutier. de delict. quest. 116. cum plu- rimis seqq. Surd. decis. 89. Farinac. in prax. criminal. tom. 1. quest. 10. Azeued. in l. 2. tit. 10 lib. 8. Recopil. Dian. resolution. moral. p. 5. tract. 4. resol. 13. Tusch. lit. 1. conclus. 152. Gregor. Lop. in l. 1. gloss. 7. tit. 9. p. 7. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 59. num. 45. cum sequentib. Menoch. conf. 1197. per totum.

Num: 1:

Iniuria etiam verbis fieri dicitur, cum scriptura alicuius famam macu- lamus, quoniam ipsa scriptura loqui- tur, argument. l. non figura 37. ff. de action & oblig. gloss. verb. Comitium in l. 1. ff. de iniur. Farinac. sup. n. 4. Capel. Tholosan. decis. 127. n. 1. Bernar. Grauz ad proxim. Camer. Imperial. lib. 1. cōclūs. 104. cōfid. 1. & atrox ini- uria nō minus verbis, quā factis po- test irrogari, l. 20. tit. 9. p. 7. Menoch. conf. 788. n. 5. Cyriac. tom. 1. cōtro- uer. 126. n. 38. Foller. in pract. crim. verb. Recipiātur defensiones, n. 11. Fa- rinac. q. 105. n. 100. Scot. conf. 25. per tot. tom. 2. lib. 3. Ant. Gom. supr. n. 4.

Per

4 Per verbum: Mentiſis iniuriam in ferri, docent communiter D.D. Clar. num. 13. 14. Bellacomb. com- mun. opinion. tom. 2. lib. 9. tit. 25. num. 49. Suar. receptat sentent. lit. I. num. 56. Fachinz. controverſ. lib. 9. cap. 12. in princip. Gruz lib. 2. con- clus. 100. num. 9. cum seqq. Farinac. dict. quest. 105. num. 310. Ceull. n. 1. Cyriac. num. 27. cum sequentibus, Corts. in l. sitam angusti, n. 5. ff. de seruitud. Vela de pena. delict. cap. 19 vers. Alter modus, qui ita tenent, et si dicatur: Saluo tuo honore mentiris. Circa quod recte ex alijs distinxit Menoch. cons. 41. à n. 8. Aut enim dicitur: Mentiſis, loquenti crita pre- judicium famam alterius, & tunc, et si adiudicatur: Saluo honore tuo, iniuria- rum actione tenebitur, qui, Mentiſis, dixit, Farinac. num. 311. Ceull. vbi proxime, Cyriac. d. controverſ. 126. num. 31. Caball. resol. crim. cas. 154. n. 6. nam cum per hoc verbum iuxta communē sensum iniuria fiat, protestatio ipsi facto contraria nun- quam suffragatur, Barbos. axiom. 194. Surd. decis. 246. num. 4. Mantic. de- cis. 100. num. 2. Marc. Ant. variar. re- solut. lib. 1. resol. 55. num. 9. Menoch. num. 32.

5 Aut ei, qui crimen, aut defectum famosum obiecit, ab offendo: Mentiſis, respondet, & hic nullo modo iniuriarum actioni subiicitur, sive addat. Saluo honore tuo, sive non, Gu- tier. quest. 128. n. 11. Felin. in cap. dilecti filii, ma. 20. de exceptione. Azeued. in dict. l. 2. num. 96. & num. 97. D. Ioan. Vela supr. cap. 16. pag. 86. Pacian. num. 48. 51. & multi apud Menoch. n. 10. Quod si verum sit, quod obiectum, sic respōdētē actio-

ne iniuriarum teneri, assertunt Cy- riac. num. 33. Farinac. num. 321. 322. licet Menoch. à num. 29. contra sen- tias, sed Cyriac. opinio admitti poter- it, cum delictum fuerit publicum, & nō alia. Et in foro animaz licitum est, ita iniuriarum repellere, Mendoza, 2. 2. disp. 70. sc̄ct. 14. S. 117. Dian. dict. p. 5. tract. 13. resol. 26. Heniq. tom. 2. cap. 10. de irregular. lit. T. Valen- tom. 3. disp. 5. quest. 16. punct. 3. Verf. Potest autem, Sot. de iust. & iur. lib. 5. quest. 9. art. 3.

Ratio est notissima, quia sicut omni- niare licet vitam alteri admovere ad defensionem propterea, vbi aliet periculum nequit evitari, Clement. si fu- riosus de homicid. l. vt vim 3. ff. de iust. & iur. l. in leg. 45. 6. qui cum ali- ter, ff. ad leg. Aquil. Pat. Molin. de iust. & iur. tom. 4. tract. 3. disput. n. n. 2. D. Couarru. in dict. Clemēt. si fu- rios. part. 1. 8. vniq. num. 1. 2. Bonacini: de restitut. disp. 2. q. vltim. pūct. 2. n. 3. Menoc. cōs. 249. n. 20. Ant. Gom. d. lib. 3. cap. 3. n. 20. Valēt. tom. 3. disp. 5. q. 8. pūct. 4. Ita etiā permisum est, alie- num honorem iniuriantis l. 2. de- re, quando alio modo suum quis tue- ritur valer, cum honor inter hone- stos, nobilisque viros non minoris, imò plutis, quam vita, habeatur, l. isti quidem, §. sed si dederit, ff. quod. met. cauf. l. iusta 9. & ibi gloss. ff. de manum. vindict. Cyriac. controverſ. tom. 1. controverſ. 101. num. 44. cum sequentibus, Pacian. numer. 47. 48. Menoch. consil. 302. 2. num. 1. Bouddil. in politiac. libr. 2. capit. 14. numer. 44. Curtell. de immu- nitate. Ecclesiastica libr. 1. question. 31. Quare pro honore tuendo li- citum est in utroque foro, iniuso-

P 3 item

rem occidere, Lefsi. de iust. & iur. lib. 2. cap. 9. à num. 96. Menchae. illust. cap. 11. num. 10. & cap. 18. num. 13. Tiraquel. de nobilitat. cap. 20. num. 63. cum seqq. Farinac. quæst. 125. à num. 41. Acor. iust. moral. part. 3. lib. 2. cap. 1. quæst. 14. Bonac. dicit. quæst. vlt. punct. 10. num. 6. 7. Petr. Nauarr. de rebus. libr. 2. capit. 15. numer. 3. Thom. del. Bene. de immunitat. Eccles. tom. 2. cap. 16. dubit. 20. sect. 10. num. 5.

Sed si quis dixerit, mendacium, nō verum, aut falsum dicis, quæritur an iniuriz reus sit. 2. Dubium ostent ex eo, quod aliud sit mentiri, & aliud mendacium dicere: mentitur, qui contra id, quod sentit, affirmat, mendacium assentit, qui falsum profert putans, esse verum, quæ differentia desumitur ex D. Thom. 2. 2. q. 110. art. 1. facit cap. hominis cum seqq. 22. q. 2. Aul. Gelli. lib. 2. noct. Attic. cap. 11. Primum indecorum est ac infame, secundum nouitique, atque ita sentiunt, per predicta verba iniuriam nō inferri, Ceuall. quæst. 128. num. 5. Corrasi. in l. si tam augusti, num. 5. ff. defensit. VIII. lib. 9. commun. tit. de iniur. num. 137. Plaza de delict. lib. 1. cap. 1. num. 11. Padill. in l. quæstionem, num. 14. C. de fideicommiss. Farinac. d. quæst. 105. num. 317. Gratian. discept. forens. cap. 81. num. 3. Cened. collect. 146. Sed contrarium sentiunt alij, quia id coniugio non caret, Bossi. in prax. crimin. tit. de iniur. num. 7. Baiard. ad Clar. S. iniuria. num. 30. In quo tamen standum est loci consuetudini, iuxta quam discernendum est, an illa verba importent iniuriam, nec ne, Cyriac. d. controuersi. 126. num. 28. vbi testatur in

Mantuana Ciuitate per ead verba in. iniuriam interrogari, ac si dicereatur, Men- tiris.

Ibi: *Igitur a coniugis obstinendum.*

A coniugis maximè oportet ab- 13 stinere, cum Christus Dominus gra- uissimo supplicio dignos iudicet, qui proximum verbali prosequuntur iniuria, Matthi. cap. 5. ibi: *Qui autem dixerit fratri suo, Raca, reus erit consilio, qui autem dixerit, fatue, reus erit gehenna ignis.* Vbi primo casu capit. poenit. subiicit vocantem proximum leuem aut inconstantem secundum Mal- donat. ibi, huc D. Augustin. lib. 1. de Sermon. Dominic. senserit, Raca, in- teriectionem esse irascientis apud He- bræos, vt apud Latinos, Heu. Neque inimicorum famam verbis offende- re, tolerandum est, vt de Memnone Plutarch. in apotegmatis refert, qui cum pro Dario in Alexandru Mag- num bellum gereret sciens, militem, quem pecunia conduxerat, multa tur- pia, ac nefaria contra hostem iactare, ipsum lancea percussit, cui inquit: *Ego te pafco, vt pugnes contra Ale- xandrum, non vt illi maledicas.*

Num. 2:

Hæc Ordinamenti lex est in noua Recopilatione 2. tit. 10. lib. 8. cuius pena incurritur, quanvis iniurians non utatur citius verbis formalibus, sed æquivalentibus secundum communem acceptiōem, hominumque ma- litiam, Parlador. dicit. cap. 17. num. 3. 4. veluti si maritum bonum virum animo iniuriandi aliquis appellat, vel vxorem bonam foeminaam, petinde- ctim

estim est, ac si ille cornutus, & illa me- retrix diceretur, Gutierrez. quæst. 117. Did. Perez in l. 2. tit. 9. lib. 8. Ordi- nam. Parlador. num. 9. D. Ioan. Vela dicit. cap. 16. num. 8. 4. Socin. consil. 6. num. 1. Clar. in d. S. iniuria in princip. Cardinal. in cap. ex literis, botab. 3. n. 1. de consuetud. Plaza, lib. 1. cap. 1. num. 13. Petr. de Rabena de consue- tud. col. 3. 4. fol. 171. Neuiz. in sylu. nupt. lib. 4. num. 76. Boer. conf. 4. n. 17. Azeued. in d. 2. 2. num. 77. Idem erit cum malo animo dicitur alicui: *Ego non sum proditor, aut in mea cognatione hereticus nullus est; quo- niam sic intelligitur, obici crimen prodisionis, vel heresis, Perez supr. vers.* Igitur maiori, Capyc. decis. 48. num., Farinac. num. 104. cum seqq. Barbos. in collectan. ad rubric. tit. de iniuria. num. 6. Parlador. 10. qui varia exempla huiusmodi verborum addu- cit, Gutierrez. quæst. 120. num. 11. Aze- ued. num. 85. Speculat. tit. de aduo- cat. §. iam nunc, num. 3. Boer. supr.

Ibi: *Praxis etiam idem recepit;*

Recepit esse in praxi, vt, qui 17 alium Iudzum appellauerit, quasi ab Hebræis illum oitum esse, osten- dens, eiudem legis Regis sanctioni subiiciatur, testes sunt Gutierrez. quæst. 121. num. 9. Humada in l. 25. gloss. 1. n. 5. cum seqq. tit. 18. p. 2. Auendañ. in tract. de iniur. num. 11. Perez, in l. fin. tit. 1. lib. 1. Ordinan. colum. 54. in princip. Plaza, lib. 1. cap. 1. num. 14. 16. Azeued. in nostral. 2. num. 87. ad finem, & ita fuisse indicatum per Se- natum Cathaloniz, testatur Peguer. decis. criminali 13. num. 20. nam of- fensor coactus est, publicè canere palinodie. Quæquam dicta constitu- tionem non comprehendit iniurian- tem censiant, Salazar de vsu, & con- suetud. cap. 1. num. 85. cum seqq. D. Juan Vela pag. 89. Parlador. nu. 24. qui num. sequenti aliud esse vult de eo, qui Maurum alterum dixit, vbi ta- tionem reddit, cui consentit Gutierrez. mo: quando iniuria affectus alijs es- set nobilis, erit originem à Mauris duxerit. Idem de vocante aliū Mo- riscum sentit Parlador. ibidē, nā poena legis Regis non coicebitur.

Hoc adagiu: Palinodia canere, 18 quo D. Couarru. & alij in interpre- tatione huius legis secundæ vtuntur frequentissimè, adducit Erasm. Chi- liad. 1. cent. 9. adag. 5. 9. cui si credi- mus,

mus, habuit originem à Stesichore poeta lytico, qui, cum multa turpia de Helenis suis carminibus edidisset, luminibus est orbatus, sed causa cecittatis nota, ipsam, quam vituperaverat, laudibus extulit, de quo dictum fuit palinodiam cecinisse, quod in prouerbium abiit ad significandam retractationem eius, quod assertum fuit, & ita usurpatum à D. Hieronymo, ne p. ad D. Aug. quz incipit: In ipso profecitionis articulo filij mei.

Num. 3:

19 Solidus ex eo appellatus fuit, quod integrum pondus ac maius habebat, etiam enim semisses, & tremilles minores solidio, Calepin. in suo dictio. verb. Solidus, D. Couarr. in tract. deuter. numism. Collat. cap. 3. numer. 4. reiecta gloss. in l. 1. C. de veteri numism. potest. quz docet, solidos dictos fuisse, quia ex obryzo siue purissimo auro cudebantur, neque enim omnes solidi ex obryzo fieri consuerant, l. 3. cod. tit. vbi aperte probatur, & obryzorum solidorum fit mentio, & eos qualitate inter se differre, probat l. ultim. C. de ponderatorib. lib. 10. ex quibus appetet, solidos à pondere, non à materia nomen accepit.

20 Valorem solidorum quoad nostram legem declaratum esse, constat, si quidem pro quatuor marabatinis unus solidus computatur, de quo rum valore, ac collatione cum moneta, quā hodie utimur, videbunt fonte D. Couarr. in eod. tract. vbi latissimè, Felin. in cap. conquerente de offic. ordinari. Abbas ibidem, Otalor. de nobilit. part. 2. cap. 4. nu. 13. Clar.

lib. 4. receptar. sentent. §. donatio; q. 15. Dueñas, regu. 224. Matienz. in l. 8. gloss. 6. num. 12. tit. 10. lib. 5. Re. copil. Scaccia de commerc. §. 2. gloss. 3. num. 13. Sed apud Romanos ex auri libra septuaginta duo solidi habebant, quz duodecim costabant. vnicis; l. quotiescumque 5. C. de suscepto. lib. p. 2. & arca. lib. 10. & quinq. solidi in singulis argenti libras inferri iubentur, l. vnic. C. de aur. pret. quod thesaur. inferit. eod. lib. atque viginti xii libri uno solido estimabantur, l. vnic. de collat. qzis dict. lib. 10.

Ibi: Nummus autem.

Verum solidus, & aureus eiusdem fuerint ponderis, & valoris, examinat D. Couarr. dict. cap. 3. num. 1. inter quos nullam fuisse differentiam, magis creditur. gloss. in l. fin. verb. Aureos, ff. de in ius voc. gloss. in d. l. vnic. C. de argent. pret. Gail. lib. 2. obseruat. 3. num. 1. Caluin. lexic. iur. verb. Aureus, Isf. in l. fin. numer. 2. ff. de in ius vocand. Hermosill. in l. 9. gloss. 14. num. 3. tit. 4. part. 5. Gregor. Lop. in l. 7. gloss. vlt. tit. 18. p. 1. Ceull. tom. 3. quzst. 59. num. 16. Parlad. differ. 14. 4. num. 2. apud quē Otalora, & calij. Sed solidum Romanor. nostro castellano similem esse, eiusdemq; valoris, cū D. Couarr. tenent communiter nostriates Escob. de ratione lib. 2. comp. 25. num. 5. Plaza. supr. lib. 1. cap. 2. num. 11. Hermos. num. 2. Orose. in l. Imperium, num. 2. ff. de iurisdict. omn. iudic. Gregor. Lop. in l. 9. gloss. 14. tit. 4. p. 5. Otalor. vbi supr. Villalob. in zzz. commun. verb. Donatio, n. 225.

Ibi:

Ibi: Vbi ab hac ratione expenditur.

22 Maxima fuit inter DD. diuersitas ad constituendam quantitatem, intra quam posset sine insinuacione doazari, nam cum aurei, sive solidi, de quibus in l. penult. C. de donat. & in l. 9. tit. 4. p. 5. pro temporum varietate longe maiorem, vel minorem habeat estimationem, quantitas certa statui non poterat, quamobrem praxis cuiusque Tribunalis erit obseruanda, de quo Parlad. d. different. 14. Escobar. dict. lib. 2. comput. 25. à num. 8. Gutierrez. de iuram. confirmat. part. 1. cap. 7. num. 5. cum seqq. Hermos. supr. à num. 5.

Num. 4:

23 De valore marabatinorum ultra D. Couarr. in dict. tractatu scripsere, Parlad. different. 140. Montalvo in l. 1. gloss. cīet maraudis, tit. 5. lib. 2. for. & in l. 9. gloss. 14. tit. 4. p. 5. Gomez in regul. de valore, q. 9. verl. Rur. sus. fol. 46. 4. Paz in scholijs ad leges styli, l. 1. 4. cuius monetæ mentio fit in cap. cum olim 14. de priuileg. vbi Innocentius 111. cā marabatinos appellat, quod nomen à Saracenis originem trahere videtur ex Ludovic. Marmor. in 1. part. Africæ lib. 2. cap. 30. fol. 149.

Verl. Verum est ad propositum.

24 Renta d. legis Regis extenditur ad iniurias similes expressas in ipsa, Parlad. dict. cap. 17. num. 12. Gutierrez. d. quzst. 120. num. 1. 3. vbiait, locum iam esse non posse praxi, de qua in plenenti D. Couarr. postquam in noua legum Regiarum compilatione

verba illa: O stros denuestos semejantes, ita sunt inserta, vt dubium nullū sit (sicut fuerat tempore legis ordinamenti) quin palinodiz canendz ignominia sit afficiendus, qui similia conuicta dixerit, ac si expresa obiecisset, ibique idem Parlador exempla tradit afferens, similia intelligi verba, quz iuxta communem estimacionem. Namdem, aut maiorem, quam expressa inferunt iniuriam, nam similia censemur, quibus conuenit eadem ratio, & diuersi sunt termini, Bald. in l. neque, ff. de legib. Parlador. n. 14. conuenit Menoch. cum alijs de arbitrar. lib. 2. ca. § 4. num. 8. vbi probat, simile esse, in quo eadem, vel maior ratio reperitur, sed in hoc iudicis arbitrium versabitur, vt estimet in dubio, an conuictum dictum expesso in lege sit zquivalens, Gutierrez. nu. 14. Menoch. n. 7.

Conuictior, dum palinodiam cānit, necessariò debet exprimere, se fuisse mentitum, neque honestioribus verbis se se potest retractare, veluti asserendo, offenditum esse optimæ famæ, illoque vitio catere, quod ei imputauerat, quoniam sic formæ legis non fit fatis, que voluit, ad infamiam delinquenter se mendacem, fateri, Gutierrez. quzst. 136. nu. 3. Bquadill. tom. 1. lib. 5. cap. 1. num. 233. Plaza, lib. 1. cap. 1. num. 20. verl. Rur. sus. Auedan. de iniur. num. 13. 14. Ceull. d. quzst. 128. num. 8. qui afferit non sat. tis elle, si offendit affirmet, se falsum, aut mendacium dixisse. Oppositum placet Perez in dict. l. 2. Ordinam. col. 1439. ad finem cum sequentibus, Humad. in d. l. 25. gloss. 1. tit. 18. p. 2. vbi Gregor. Lop. Azeued. in dict. l. 2. Recopil. num. 88. iul. Clar. d. §. iniuria

- ria, num. 44. Amaya in l. certa 4. n. 43. C. de iur. Fisc. lib. 10. Parlad. dict. cap. 17. num. 48.
- 26 Prima autem opinio magis constitutionis Regis menti conuenit, quia nedum intendit famam offensi refarcire, sed etiam offensori ignominia notam iniurere, quod quidem maxime apud Hispanos tunc coingebat, quando se reum mendo. Si aliquis publicè agnoscebat, per quod in genetem honoris iacturā patiebatur, ut constat ex l. 8. tit. 3. l. 2. tit. 5. p. 7. l. 2. l. 6. tit. 8. lib. 8. Recopil. Parlad. n. 46. Gutierrez. quæst. 139. num. 3. 4. Salgad. de protec. Reg. p. 2. cap. 4. num. 16. 9. 172. Quapropter nobiles, quos vulgo, Hidalgos, dicimus, à pena huius legis sunt exempti, etiam si alii nobilem infamauerit, Parlad. num. 26. cum sequentibus, Gutierrez. quæst. 133. num. 11. Azeued. num. 240. 249. Quod procedit, et si officium vile exerceret, Idem num. 239. In quo obiter notandum est, ad hoc non requiri exactam probationem nobilitatis, sicut quando de ea principaliter agitur, imo sufficit, per publicam famam, ac communem opinionem probari, Otalor. de nobilit. part. 3. esp. 2. num. 8. Parlad. num. 26. cum legg. Gutierrez. quæst. 133. Azeued. nn. 251. Idem exemptionis privilegium obtinenter Clerici in Sacris constituti, vel etiam in minoribus modo altari inseruant, argumentum textus in cap. contingit 30. de sent. ex communie. ita tenent Padill. in l. 1. num. 9. C. de iur. & fact. ignorant. Plaza, supr. tom. 1. cap. 1. nu. 24. Azeued. in dict. l. 2. n. 252. 253. D. Ioan. Vel. supr. cap. 16. Parlad. dict. quæst. 105. num. 7. 5. Parlad. num. 31. 32. Perez in d. l. 2. Ordinam.
- Gutierrez. quæst. 125. vñlate, Salced. ad Bernard. Diaz, in præx. crimin. cap. 66 lit. C. Idem de Doctore, vel Adversario docent Azeued. num. 105. 117. Plaza, cap. 1. num. 23. vñf. Hinc etiam, Gutierrez. quæst. 133. ad finem.
- Ex his apparet, animum legislatoris fuisse, vt iniurians caneret palinodiam per verba indecora sibi, & ignominiosa. Neque turpe, vel ignominiosum est, si hodie laudem Titium, & hereticum non esse affirmem, quæ heri vituperavi, & tales esse dixi, cù contigere possit, vt tunc deceptus in ea fuisse opinione, quando coniunctum protuli, & tunc errore detecto aliud sentiam, quare nullo casu mentitus sum, atque ideò sine honoris periculo contraria dicere licet. Vnde si ita se delinquens retractaret, legi fraus fieret. Quod comprobatur optimè d. l. 6. tit. 8. lib. 8. Recopil. ibi: *Debeses decir por Certe ante el Rey diciendo, que mintio.* Vbi verbum, desmetitur, aperite explicatur.
- Quibus non refragatur, d. l. 25. partit. ibi: *Es tanto como de mentirse, titul.* 18. p. 2. nam loquitur in Principio suu periore, cui pro sua dignitatis splendore indecens est, se quomodolibet retrahere, nam aliqualem similitudinem cum palinodis cætatione haberet, aut saltim animi denotat levitatem, quod in Principiis indecorum est, cum debent esse constantes, Menoch. conf. 103. num. 62. Deci. conf. 58. num. 5. & immobiles, tanquam Polus, & lapis angularis, Bald. conf. 327. col. 2. lib. 1. Tiraquel. de nobilit. cap. 20. num. 24. Menoch. conf. 208. num. 42. Vnumque calamum, & lingua habere, Molin. de primogen. lib. 4. cap. 5. num. 19. Bald. conf. 279. lib.

- lib. 3. Mar. Cutel de donat. int. patr. & fil. traçt. primo, disc. 2. partic. 6. n. 199. August. Barbos. qui plurimos ad hoc cumulat in cap. 1 à numer. 8. de probat. Atque ita in Principiis illa retractatio turpis videretur, ac similis palinodis cætationi. In priuatis hominibus illud turpe non cestetur, nec verosimile est, cum per quem fortalitij custos proditor reputabatur, si postea contrarium diceret, infamem manere, quod cueniret, si se mentitum fuisse assenseret, & verba illa legis: *Est tanto como desdezirse.* Similitudinem aliqualem demonstrant, non omnimodà paritatem. Tenendum, his persensis, est, pena d. leg. 2. i. affectum proferre debere, se fuisse mentitum.
- Vers. *Eris verò.*
- 34 Non conueniunt interpres dict. l. 2. ad habeat locum, si in absentiæ proferantur verba iniuriosa ibi expressa, & hæc D. Couart. distinctio vera videtur, de quo per Gutierrez. q. 122. Parlador. nu. 45. D. Ioan. Vella d. cap. 16. pag. 9. vers. Tertio obserua, Perez in l. fin. tit. 1. lib. 1. ordinam. column. 57. vers. Quod intellige, Auendañ. de iniur. num. 8. Plaza cap. 1. num. 2. Clar. d. §, iniuria, n. 36.
- Vers. *Iustissimum tamen.*

- 35 Bona fama propter honorem ex ea prouerientem tanti, maximè ab ingenuis hominibus, extimatur, vt longe pretiosior sit omni commodo temporali. Calati. in catalog. glor. mundi, consider. 1. 2. Menoch. dict. conf. 302. a princip. Cyriac. tom. 1. 92. in famam facti non valet extinguere, quoniam opinio hominum de probitate, vel improbitate alieuius, nulla humana autoritate mutari potest, neque efficere, vt qui infamis ex moribus cognoscitur, honestus, ac bonus iudicetur, Roman. singular. 469. incipit: *Dubitatio est magna,* Barbos. in collectan. ad cap. ex tuar. 8. n. 4. de purgat. canonico,

Vers. Ex quibus ansus est:

- 39 Hanc Ananiz doctrinam, ut sci-
jiceret verbis iniurias Cardinalem af-
ficiatur poenis statutis in cap. felicis
5. de pen. in 6. in eorum percusso-
res, improbat committente DD. Bar-
bos. in collectan. ad illud num. 15.
Bernard. Diaz in praxi cap. 69. num.
3. impres. nouis. vbi Salced. Plaza d.
lib. 1. cap. 2. num. 28. Gutier. q. 138.
qui D. Couarr. vestigia repetens rem
examinat.

Ibi: Sed & quintæ.

- 40 Verba iniuriosa in Principem pro-
ferens, etiam prauo animo, lœz Ma-
iestatis reus non censetur, Oldrad.
conf. 210. col. 1. Abbas conf. 57. col.
3. lib. 4. Hieronym. Gigas in tract. de
crimin. lœz. Maest. quæst. 4. num. 9.
10. vers. Ex prædictis concluditur,
Perez in 1. 3. glof. Tales casas, tit. 8.
lib. 8. Ordinament. Gutier. supr. n. 10.
Plaza supr. cap. 1. num. 29. Affict.
decit. 265. num. 61. 62. Mascar. con-
clu. 462. nu. 35. Baillard. ad Iul. Clar.
S. lœz Maiestatis, num. 11. vers. Item
adde, Farinac. dict. quæst. 105. num.
417. Caball. resol. crimin. cent. 3. cas.
235. 8. num. 13. qui limitat, cum per
ea verba honor Principis lœderetur,
num. 22. idem tenet Baillard. nu. 11.
Decian. tract. crimin. tom. 2. lib. 7.
cap. 29. num. 10. vers. Item proditor.

Sed supremi Principes præ Maie-
state, & animi magnitudine spē pe-
tulantiam sibi malevolentium subdi-
torum benignè contemnunt, vt collig-
itur ex leg. vnic. C. siq. Imper. male-
dixer. Menoch. conf. 1197. num. 27.
multa adducens exempla, præseruit

egregium illud Cesaris Augusti ref-
ponsum ad Tiberium, qui quereba-
tur, ac zgr. è cerebat, quod in Cesa-
rem multa turpia iacentarentur iniquæ,
cui ille rescripsit: Etatis tue, mi Tiberi,
voli in hoc indulgere, & inimicū indigna-
ri quemquam, qui de me male loquatur,
satis est enim, si hoc habemus, ne quis no-
bis malefacere posse. Est enim magna-
nimi, ac Regi animi iniurias remit-
tere, Aristote. 4. Eticor. cap. 3. & in
lib. de virtut. Magnanimus, inquit, &
fortis quidem est, qui ferre iniuriam ab-
que & inducta studio potest. Cicer. epist.
ad Senat. post reddit. suum. Non est mei
iniurias meminisse, quas ego etiam si &
lasci possem, tamen oblinisci mallem. Se-
nec. de formal. vita, Cörad. in temp.
iudic. lib. 1. tract. de duello, part. 6.
de pace, concl. 103. Natta, conf. 397.
in fine, lib. 3. Bouadill. dict. lib. 2. cap.
7. 8.

Nam: 6:

Mirum est, quanta sit DD. discor-
dia, dum tractant de obijcente verū
crimen per iniuriam, quotiam dubi-
tatur, qua poena teneatur, vel an in-
demnis sit relinquendus, Farinac. d.
quæst. 105. terdecim retulit opinio-
nes, inter quas illa Bartoli distinctio,
vt si expedit Reipublicz delictum
detegi, non puniatur, alias secus de-
sumpta ex l. eum qui nocentem 18.
ff. de injur. magis frequenter est ad-
missa, vt testatur Ceull. dict. quæst.
323. num. 4. Ant. Gom. dict. cap. 6.
num. 2. vers. Dubium tamen, Gutier.
quæst. 123. num. 6. Plaza dict. lib. 1.
cap. 2. qui quamplurimos laudant.
At in praxi apud nos obseruati præ-
sentem D. Couarr. sententiam, ac
veriorem esse, vt alteri delictum op-
ponens

ponens etiam verum prauo animo in
iudicio, vel extra, actione iniuriantur
sit affictus, etiam si publicè interlit,
illud patescere, docet Gutier. supr.
num. 7. cum seqq. ful. Clar. supr. num.
70. Grammatic. decit. 37. Peguer.
decis. crimin. 13. num. 15. 16. Humad.
in d. 1. 25. gloss. 1. num. 10. tit. 13. p. 2.
Azeued. num. 217. Farinac. dict. q.
105. num. 247. Pichard. in S. iniuria,
nu. 18. iust. de injur. Salced. ad Bern.
Diaz in reg. 784. colum. 1. 2. & alij.

43 Sed Bartoli sententia in puncto
iuris venios appareret, quam tuentur
vlera Cenall. Ant. Gom. & Plaz. vbi
sopra, Fachin. controu. lib. 9. cap. 10.
Auiles in procem. capit. Prætor. num.
15. Greg. Lop. in 1. gloss. 7. in prin-
cip. tit. 9. p. 7. Boer. conf. 4. num. 36.
Gail. lib. 2. obseruat. 99. num. 1. 2.
Nec qui cum D. Couarr. sententia, latif
ficiant, d. l. eum qui nocentem, neque
l. fin. in fine, tit. 9. patt. 7. vt conflat
ex traditis per Gutier. num. 14. nam
dicere, intelligendum esse Consulci
responsum, vbi sine animo iniuriandi
crimina obijcuntur, & quæ sciri publi-
cè referit, non potest sustineri, quando
quidem ibi de actione iniuriarum
danda tractatur, atque ideo suppon-
endum est, animu fuisse iniuriandi,
abiq. quo illa actione nemo teactor,
l. si non conuiit 5. vbi notant omnes,
C. eod. Menoch. dict. conf. 1197. in
princip. Ant. Gom. dict. cap. 6. n. 2.
Pacian. d. cap. 59. num. 51. Gutier.
supr. num. 7. Azeued. num. 19. Sic re-
pondet Fachin. supr. vers. Verum
isti, & non est attendendum, quod
ex tali impunitate ansa peccandi præ-
beretur, reuelando criminis occulta
proximi, quoniam ob bonum publi-
cum, quod in detractione, & coerci-

tione criminis versatur, l. congratis
13. ff. de offic. Præf. l. si ita vulneratus

52. ff. ad l. A quid. peccatum illud co-
letabatur, sic ut alia nec pauca ex ea-
dem causa dissimilabantur, vt conti-
nuatio vñscaptionis, non obstante ma-
la fide superueniente possessori, l.
vnic. 3. cum autem, C. de vñscaptionis
formul. bona fidei 48. 5. 1. ff. de seq.
ter. dom. vbi notatur, & lassio intra di-
midia iusti pietij, l. 2. Cade rœscind.
vnd. & licet primum iure Canoni-
co sit correctum, secundum obserua-
tur, vt ex cap. cum delicti 3. & cap.
cū cauila 6. de empt. colligunt DD.

Opinio tamen D. Couarr. &
praxis bene defenditur a Gutier. nu.
15. 16. tanquam magis convenientis mo-
ribus, ac pietati Christianæ, ne intor-
tu impunitatis homines facilè laban-
tur ad aliena delicta manifestanda,
quod valde gravis culpa reputatur, vt
aduertunt Theologi, ex quo etiam
maxima frequenter oriuntur scanda-
la, & iniuricitur; quapropter expedite
ne huiusmodi iniuria impunita relin-
quatur, sed suppliciū erit tēperatè ad-
hibendū, vt monet D. Couarr. infra,
vers. Octauo mihi, & sentit Azeued.
n. 217.

Num. 7.

Vers. Primum iniuriarum:

Consentunt, Gutier. n. 13. & alij
laudati supr. n. 4. 2. infine. Quid si in-
iuria lacessitus eti men in cōtineti, vel
defectu obiecitur, communior relo-
lutio est, quod ille mitius plectatur,
de quo late idem Gutier. q. 128. Pacian.
supr. num. 45. Farinac. d. q. 105. num.
306. cum sequentibus. Sed si ver-
ba iniuriosa referat ad propriæ fa-
mæ defensionem duntaxat, non
ad

ad iniuriam alterius nulla pena est digna, Pacian. d.lib. 1. cap. 39. n. 51.

Cyriac. controv. 126. num. 35.

Menoch. conf. 107. num. 42. Nam & in foro anima licet, vera, et si occulta sunt, crimina iniuriant obijcere, ve propter infamiam ei audiētes nullam fidem adhibeant, quando aliter quis proprium honorem illibatum seruare nequit Dian. d.part. 5. tit. 13. refol. 26. Mendoza, 2.2. disp. 70. R&G. 14.

50 à §. 117. Vbi autem non conſat, quis prouocauerit, & quis fuerit prouocatus utrinque actio compensatione tollitur, l. Scientiam 46. S. si cum strumentis, ff. ad leg. Aquil. Roman. in l. cum mulier. num. 64. col. 17 ff. solut. matrimoni. Gutier. dict. q. 123. n. 24.

51 Pacian. num. 45. Fiscus tamen ab utroque poenam extorquebit, Pacian. ibidem, vers. At respectu.

Vers. Secundū, eadem ratione.

52 De poena edentis, aut manifestantis famosum libellum, consule Ant. Gom. dict. cap. 6. num. 1. Bonacini. oper. mor. tom. 2. tract. de restit. disp. 2. quæst. 4. punct. 9. num. 9. Ruard. ad leg. duodec. tabul. cap. 25. Plaza dict. cap. 1. num. 5. & cap. 3. per totum, Pichard in dict. S. iniuria a nu. 20. & in manuodict. ad præx. p. 3. S. 4. num. 72. Farinac. d.q. 105. a.n. 421. & conf. 30. per totū, Pradill. de leg. pœnal. p. 1. cap. 42. Escob. de puritat. sanguinis. part. 2. quæst. 2. Gutier. dict. quæst. 123. num. 28. & quæst. 141. per totam. Et poenam arbitriam esse, docent Farinac. Pichard. & alii. Nec distinguitur, an verum, vel falso scribatur, l. 3. tit. 9. part. 7. Gutier. dict. num. 28. Ant. Gom.

supr. Farmac. num. 244. Plaza, supr. & alii communiter. Quod ita verum est, vt procedi non possit ad inquisitionem super delictis in libello expressis, nisi aliundē fama suboriantur, cap. inquisitionis 1. 5. cœtitiz, de accusationibus, Gregor. Lop. in dict. l. 3. gloss. 5. Ceual. tom. 2. quæst. 821. à nu. 26. Simanc. de Catholic. institut. cap. 44. num. 10.

Vers. Tertiū, ex his.

Sequuntur, Gutier. num. 29. Plaza 54 za supr. dict. cap. 1. num. 4. in 3. conclus. Ceual. dict. quæst. 323. Salced. in addition. ad Bern. Diaz dict. reg. 784. vers. Secundū, ex his, Farinac. quæst. 105. num. 239. Imò acerbius est plectendus exprobans crimen iniuriandi animo in iudicio, quam si extra illum obijceret, Tusch. lit. I. conclus. 153. num. 3. Ancharran. conf. 325. num. 3. nam arrox iniuria censetur, que corā Prætore fit. l. prætor 72. S. fin. ff. de iniur. Ruard. variar. lib. 1. cap. 9.

Vers. Quartū, optimū.

Ita Gutier. vbi proximè, vers. 55 Idem erit, Gratian. disceptat. tom. 1. cap. 18. num. 12. Tusch. lit. I. conclus. 160. n. 3. Oldrad. conf. 53. in princip.

Vers. Quintū, palam est.

Cum indubio animus iniuriandi præsumendus non sit, Menoch. cum multis, d. conf. 1197. num. 13. Tusch. num. 5. Cuman. conf. 74. dolus enim ad iniuriam desideratur, Gracian. d. cap. 81. n. 13. Tusch. lit. I. conc. 159. n. 21. Menoch. conf. 1197. num. 19. qui nunquam præsumitur, vbi alia

CON-

conjectura capi potest, Menoh. de præsumpt. lib. 3. præf. 3. num. 14. l. do- lum, C. de dol. verba iniuriosa in in- dicio prolata, si apta fiat, potius ad caufz defensionem, quam ad iniuriandum dicta, conferi debent, nisi aliud apparat manifeste, Gutier. nu. 20. 21-29. Ceual. dict. q. 323. aequo ita non publuntur, Tusch. num. 13. 16 Bol. cit. de iuri. nu. 21. Quod si non probetur crimen obiectum, obijcēs tenetur, nisi protestatione, vel alia in- sta causa excusat, Tusch. num. 4. & conc. 160. n. 6. Clar. lib. 5. §. fin. q. 53. n. 4. Gratian. n. 9. Paz in praxi tom. 1. temp. 9. n. 22.

Vers. Sextūm iuris est.

57 Gutier. n. 22. Perez in rubric. tit. 9. lib. 8. Ordinam pag. 216. colum. 58 2. Probabile tamen est, detegere vni, vel duobus viris honestis sine prauo animo crimen alienum occultum, si certò sciat detecto, eos reuelaturos non esse secretum, etiam absque iusta causa utilitatis publica, vel priuat, non esse peccatum lethale, Caietan. 2.2. q. 62. art. 2. Tanner. ibi, disp. 4. q. 8. dub. 7. n. 138. Dian. p. 3. tract. 5. re- solut. 33. & p. 2. tract. 17. refol. 22. Re- ginald. in prax. for. penitent. lib. 24. n. 75. & fatetur Bonac. quanvis aliud teneat supr. dict. q. 4. punct. 3. n. 2.

59 Qui bona fide manifestat alterius delictum occultum, quia putavit pu- blicum, vel non aduertit ad culpam, aut ex alia causa, quanvis non peccet, nihilominus ad restitutionem fama, si sic proprio detrimento possit, te- netur, Sanch. in decalog. lib. 3. cap. 6. num. 28. Beccan. de iust. & iur. in quæst. 72. D. Tom. quæst. 24. num.

1. 2. Lug. eodem tract. tom. 1. disput. 13. num. 2. cum sequentibus, Molin. tom. 5. disput. 40. num. 3. Lef. lib. 2. cap. 11. disput. 22. Bonacini. dict. q. 4. punct. 6. num. 10. 11.

Est sententia plurimum Theologo- 60 rum, posse cum, qui infamauit pro- ximum per detectionem veri crimi- nis occulti, se mentium fuisse, as- seneret, absque aliqua culpa, sine mendacio per abstractionem intel- ligendo scilicet de mendacio pra- Etico, quod est omne opus rationi diſsonum, Salon 2.2. quæst. 62. ar- ticul. 2. controv. 21. conclus. 4. ad finem, Bañez. ibi, dub. 8. Petri. de Le- des. in Summ. tom. 2. tract. 2. cap. 7. conclus. 3. Henr. lib. 5. de penit. cap. 12. num. 6. Lef. dict. cap. 11. dub. 2. num. 110. Nauarr. lib. 2. de restitut. cap. 4. in noua edit. part. 3. dub. 5. nu- 242. cum sequentibus, Sayrus in clau- Regia, lib. 11. cap. 4. num. 27. & alii, quos affert, & sequitur Sanch. vbi proximè, de quo Gutier. quæst. 124. cui contrarium placet, & hanc sen- tentiam pro viribus impugnat a nu. 14. idem tenet Bonacini. cum alijs punct. 13. n. 2. Sed a prima opinione recedendum non est.

Vers. Septimūm apparet.

Gutier. dict. q. 123. num. 23. cum 61 seqq. nam obligatio ad restituendū non oritur ex prava intentione, sed ex actu externo iniusto, de quo D. Co- uarr. in regula, peccatum, p. 2. §. 7. num. 8. conclus. 2. 3. Sanch. consil. moral. lib. 2. cap. 1. dub. 49. n. 6. Lug. de iust. & iur. tom. 1. disput. 8. lec. 6. nu. 79. & per totam hoc latè ex- minat, & inde est, vt absque peccato

Q. 2

in-

insurgat restituendi obligatio, ut dixi sopr. num. 59.

Ver. Oculis, mibi probabile.

- 62 Quiverum defectum ex contentio in dict. l. 2. ad iniuriam dixit, canere paliodiam non debet, Olan. in antinom. iur. lit. l. a. num. 4. Plaz. dict. cap. 1. n. 6. Aquiles in d. proem. p. 20. Pataldor. num. 33. Salced. in dict. reg. 7. 8. illat. 5. Humad. in d. l. 25. gloss. 1. tit. 18. part. 2. Azeued. in d. l. 2. Recopil. num. 205. cum seqq. Gutierr. num. 27. Quanuis Greg. Lop. in dict. l. 1. gloss. 7 post medium, tit. 9. part. 7. sentiat, teneri ad paliodiam canendam eo modo, quo absque mendacio posset, veluti afferendo, te malè dixisse, vel quod iniuste diffamauerit. Dubitatur autem, num sit admittendus ad probandum adulterium, qui vitum cornutum, aut uxorem meretrinem appellavit, quam quæstionem mouet, Gregor. Lop. in dict. l. 25. gloss. magna, & cogitandum relinquit respondum, sed Gutierr. quæst. 125. affirmatiuè resoluit, cautè tamè agendum, num. 3. admonet, pro personarum qualitate ob periculum mulieris, & adulterii. Negat Azeued. num. 45. nisi vit. consensiat adulterio.

Num. 3:

- 64 Quod iniuria verbalis, si grauis sit, illata donatori sufficiat ad reuocationem donationis, probant, l. 10. tit. 4. part. 5. Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 4. num. 14. Hermosill. in d. l. 10. gloss. 2. num. 1. Gutierr. conf. 24. num. 2. Molin. de iust. & iur. disp. 281. nuc-

mer. 2. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 11. de donat. q. 2. vers. Prima causa, Donell. lib. 14. commentar. cap. 27. vbi Iliger. lit. A. Borrell. in summ. decision. tit. 12. lib. 3. num. 6. Idem erit si talis iniuria nutu, vel signis intolleretur, quod fieri potest, Azeued. in d. l. 2. nu. 79. 81. Bellonis in prax. cap. 3. verb. Animo iniuriandi, num. 34. Gutierr. quæst. 141. num. 26. Farinac. d. quæst. 105. num. 469. Quæst. 65. verò grauis, siue atrox iniuria sit iudicis arbitrio relinquitur, personæ qualitate, & circumstantijs consideratis iuxta l. 20. tit. 9. p. 7. Menoch. de arbitrar. cas. 263. nu. 2. Conrad. Laudis. in tract. 8. duelli conclus. 17. nu. 16. Clar. lib. 5. receptar. sentent. §. iniuria à nu. 1. vbi Baiard. Molin. disp. 176. num. 3. & d. disp. 281. num. 2. Ant. Gom. dict. lib. 3. cap. 6. Hermosil. vbi proximè.

Ver. Decimo, multò difficultius.

Donatio ex causa ingratitudinis 66 potest reuocari, si donatus accusaverit donatorem de crimen etiā vero, quo probato, veniret imponenda pena mortis, membris aliquicui mutilationis, infamis, vel amissionis maioris bonorum partis. Idem iuris est, si sponte testimonium dixerit, si delator, aduocatus, aut procurator in huiusmodi causis fuerit, & si, cum iudex fuisset per iniusticiam graue documentum donatario intulerit. Excusatur autem si accusacionem instituerit, quam nefas esset omittere, ut in crimen heres & similibus, & quando aliquid ex predictis muneribus in donatorem coactus exerceat, aut si suam, suorum

vel iniuriam prosequatur, quoniā donatione minimè reuocationi subiacebit, excepto iudice perperam indicante, in quo huic distinctioni nō est locus: faciat ad predicta, l. Pretor edixit 7. 5. præterea, ff. de iniur. l. si adulterium 38. §. liberto, ff. ad l. l. Jul. de adulter. de quibus consulendi sunt, Molin. dict. disp. 281. n. 2. Farinac. in fragm. lit. F. nu. 57. Osuald. ad Donell. vbi supr. lit. C. Borrell. in summ. decis. tit. 12. lib. 3. nu. 6. Palac. Rub. in rubric. de donat. §. 78. num. 23. latè Hermosil. apud quem multi in dict. l. 10. gloss. 2. num. 3. cum sequentibus.

67 Illa verò reuocatio donationis ob ingratiitudinem ex prefata, vel alia causa procedit, nisi donatio remuneratoria fuerit, l. si pater 35. §. 1. & ibi gloss. verb. Irreuocabilis, ff. de donat. l. l. si non fortem, §. libertus, o. 8. ff. de condit. indeb. Duenas, in reg. 224. limit. 4. Gutierr. dict. conf. 24. num. 25. Baeza, de inop. debitore, cap. 20. num. 6. Menoch. conf. 1007. num. 70. 71. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 11. num. 45. Tusch. lib. D. conclus. 711. num. 35. Gregor. Lop. in dict. l. 10. gloss. 1. Gare. de donat. remunerator. num. 9. Mantic. de tate. conuent. lib. 13. tit. 15. num. 33. Marta. decis. 215. num. 28. l. l. Clar. sup. lib. 4. §. donatio, quæst. 21. num. 4. Hermosil. in dict. l. 10. gloss. 1. nu. 1. Similiter nob̄ reuocabilitur ingratitudine donationis facta ob causam, veluti ad contrahendum matrimonium, vel ingrediendum religionem, esse. Quæcoquato, Menoch. ex multis conf. 723. num. 9. cum seqq. Intelligi. sing. 87. num. 13. lib. 3. Surd. de aliment. quæst. 4. 8. num. 21. Mo-

lin. dict. disp. 281. num. 12. 73. Gam. decil. 163. num. 1. Clar. num. 4. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4: gloss. 28. num. 4. Hermosil. num. 14. qui alias limitations tradit per totam glossam ad dict. l. 10. Tusch. supr. ou. met. 29. Nec si ex reuocatione tertius patiatur detrimentum, Meznoch. d. consl. 723. num. 21.

AD CAPVT Duodecimum.

SVMMARIUM.

- 1 De ratione temporis qui scriptæ runt.
- 2 Quomodo Græci, Arabes, alioque nationes annos computabant, remisit sine.
- 3 De Olympiadum initio, scilicet computazione.
- 4 Hebrei à quo tempore suos annos numerabant.
- 5 Diluvium quo tempore eauit.
- 6 Roma quando fuit condita.
- 7 Cöyles quo anno primi creari sicut.
- 8 Quot diebus annos conflat, & de eius differentia.
- 9 Quo tempore Christus natus est.
- 10 A quo enim annus apud Hispanos incipiebat.
- 11 Hodie omnes eodem modo annos Christi computant.
- 12 Anni Christi numerantur ab anno trigesimo octavo Era Caesaris.
- 13 De verbo Era.
- 14 Era Christi quando in Hispania rectecepit est.

- 15 De computatione anni quoad finem divisionem remissiuē.
 16 Indictione unde dicitur, & quod annis constet.
 17 Quando capit usus indictionum ad temporis computationem.
 18 Triplex indictionum usus.
 19 Quae desiderantur in instrumenti confectione regulariter, ut valeat, remissiuē.

De temporis computatione.

DE Chronologia, sive ratione temporum tractarunt Genebrard, in chronographia Jacob. Gaulteri, in tabula chronographi. Parlador. rer. quotidian. lib. 2. cap. 20 à num. 1. Philipp. Bergomas, in supplement. chronicat. lib. 3. Ceuall, in prefat. 2. tom. 4. num. 21. Vener. in enchiridion tempor. Barbos, in collectan. ad cap. interdilectos, num. 28. de fid. instrum. Petr. Mexia in Syria, part. 3. cap. 2. Marian in chronic. Hispan. lib. 3. cap. 24. Gregor. Lop. in proem. partitari. gloss. 23. cum sequentibus, Diönysi. Petavius, in ratio natio tempor. Onofrius in factis, Czilius Rhodignius lib. 10. cap. 2. de Era, Ant. Conti. in chronic. canon. & factis.

2 Docet, quomodo Græci, Arabes, Turcæ, Iudzi, & Egypci, usos annos computabant, & à quo anni nostri tempore incipiebant, Petavius lib. 3. cap. 5. 6.

Num. 1:

3 Græcorum Olympiades, secundum computationem Petaviij (quem sumus sequuturi), quoniam sedules

temporum rationem obseruat) initium habuerunt anno ab Orbe condito 3208, tempore 21mo sub ipsum solstitium singulz quadriennium continebant, & unusquisque annus constabat eisdem ferè diebus, ac nostri; dictæ sunt ita ab Olympicis ludis, quos celeberrimè peragi, instituit Hercules in Iouis honorem iuxta Olympiam urbem in Peloponesi regione, & à loco, vbi celebrabatur, nomen acceperunt, ac quoniam quinto quoque anno ineunte repetebantur, tempus illud, quod inter utramque Iudorū celebritatē labebatur, Olympias fuit vocatum; & à quo hi ludi inuenti, aut instaurati sunt, cœperunt Græci temporum rationem computare, Petavius d. lib. 1. cap. 5. cap. 10. & lib. 3. cap. 7. & de doctrin. tempor. lib. 9. cap. 37. cum sequent. Gaulter. Quarto ſcul. pag. 277. vbi docet, eam computandi conuertudinem à Constantino Magno sublatam fuisse anno Christi 312. quo indictionum supputationem introduxit.

Hebræi tempora computabant à diluvio uniuersali, Gregor. Lop. supr. gloss. 24. Ioan. de Platea in rubric. C. de indiction. lib. 10. Quod accedit post Mundi creationem anno 1656. mense secundo, die decimo septimo, quo primùm pluere coepit, nec cefatsum est usque ad totius Orbis inundationem, Genes. cap. 7. Petavius in rationar. lib. 2. cap. 2. vers. Ultim. Greg. Lop. dict. gloss. 23. Ant. Conti. in chronic. canonice. Qui quidem dies respondet vigesimo quinto nostri Nouembris, in uidatioque durauit usque ad diem quicunque Decembris anni sequentis, quo Noe cum suis prodij ex arca, Petavius vbi proxime.

Vrbis

- 6 Urbs Roma fuit condita anno mundi 3231. & tertio sextæ Olympiadis, hoc est, vigesimo tertio anno post Olympiadum initium die vigesima prima Aprilis, qua primus lapis ad 2. lificandam eam iactus est. Consules vero creati sunt anno ducentesimo quadrageſimo quinto ab Urbe condita. Petavius in rationar. lib. 3. cap. 9. & lib. 4. cap. 5. in princip. a quo Ant. Conti. in factis uno anno discrepat, vbi afferit, anno 244. fuisse creatos primos Consules, Luc. Jun. Brut. & Luc. Tarquini. Collatin. Lucretius mantrum.

3 Annis, quo utimur, duodecim mensium constantem 365. diebus & sex horis Iulius Cæsar inuenit anno ab Urbe condita 709. & ab eo Julianus nuncupatur ad differentiam anni tropici in quo cursus Solis exactè obseruantur, & Lunatis, quibus non omnino adequantur, sed aliquantulum excedit, Petavius d. lib. 1. cap. 1. 2. & lib. 5. cap. 18. vers. Anno itaque.

9 Alijs opinionibus omisis Christus Dominus natus est anno 3984. a creatione Orbis, ab Olympiadū inuentione 777. ab Urbe condita 754. a tempore Iulii Cæsaris 46. Petavius in rationar. lib. 2. cap. 10 in fine, & lib. 6. cap. 1. Consulib. C. Cæs. Octavian. Aug. & Marc. Plaut. Siluano, Ant. Cont. supr.

10 Apud Hispanus post reliqtam Cæsaris Eram annus inchoabatur a die ipso Dominicæ Nativitatis, quæ ve reliqueretur, constitutum est a Rege Ioanne I. anno Christi 1533. Molin de primogen. lib. 3. cap. 11. n. 18. Vener. sup. in princip. Greg. Lop. in 1. 54. gloss. 3. tit. 18. p. 3. Parlad. rer. quotidianar. dict. cap. 20. nu. 3. cum

seqq. Escob. de ratiotin. lib. 2. cōput. 21. Sed iam annus incipit a Kalendis Ianuarijs, vt etiam quondam oblerua batur ante dictam constitutionem Regis Ioannis, cum tempora iuxta Eram Cæsaris computabantur ab Hispanis, nam anni Iuliani prima die Ianuarij inchoantur, Petavius d. lib. 5. cap. 18. in fine.

Num. 2:

Hoc dubium hodiè cessat, siquidem annos Christi omnes eodem modo computamus, atque ita a Kalendis Ianuarijs anni currentis usque ad ultimum diem Decembris inclusuē nullus negat, esse annum Christi 1658. Petavius dict. lib. 1. cap. 4. vers. In Era Christiana.

Num. 3:

Inter omnes cōuenit annos Christi cœpisse numerari post trigesimum octauum Eras Cæsaris, vt testantur, quos laudavimus nuper nu. 10. Ideo autem Hispani ab eo tempore Eram Cæsaris receperunt, & nō antea, quoniam tunc a Senatu sunt confirmata facta ab Augusto, maximè Imperij diuilio cum Antonio conuenta, Petavius dict. cap. 18. in fine.

De verbo, Era, varia dixerunt Parlador. Escob. Pet. Mexia. Greg. Lop. vbi sup. Hieronym. Roman in commentariis de las Republicas, part. 2. lib. 9. cap. 6. Sed illud magis placet, quod D. Couarr. in præsenti tradit ultimò, & sequitur, ac explicat apertius Marian. d. cap. 24. nempe Era a Latinis usurpati pro pecunia, temporis, aut alterius cuiusque rei computatione, aut

aut numero, & quibus Hispani verbum illud acceperunt ad rationem temporum demonstrandam, atque ita idem est dicere, anno millesimo Erae Caesaris, ac hic est annus millesimus secundum computationem, quæ habuit initium, a tempore Caesaris; sicut proœmio partitarum, col. 4. Rex Alphonsus loquitur, ibi: *Que co-*
mengó, quando andava la Era de Ajan en
5021, años Hebreicos. Hoc est. *Quando*
conforme à la quanta del tiempo de Adam,
era el año de 5021, segun los Hebreos. Vbi ipse Matiana adiuit, verbum, Era, sine diptôgo scribendum, quia non ab ære originem dicit.

14 Meminimus supra huius constitutionis Regis Iohannis Primi, de qua omnes Hispani D.D. allegati, & Marianus lib. 18. cap. 6. Sed ante Aragoniz regorum Eram Christi admirerat anno 1358 iussu Regis Petri quarti, qui ceremoniosus cognominabatur, Marian. lib. 17. cap. 2. Tandem Portugaliz Rex Iohannes Primus idem sequutus exemplum, similiiter statuit anno 1415. Marian. lib. 20. cap. 7.

15 Quomodo autem annus computetur, quoad divisionem fructuum inter heredes defuncti, & lucestorum circa maioratum, beneficium, & similia, tradunt Parlador. Escob. Molino. vbi supr. Gutierrez-canonic. quæst. lib. 1. cap. 33.

Num. 4:

16 Vnaquaque indicatio quindecim annos continet, quæ in triplex lustrum dividetur, quod nomen inductionibus conuenit, quia indicare est publica autoritate tributum populo imponere, & a quo tempore talis

impositio, sive indicatio facta est, ratio annorum habetur, & quia ea tributi impositio decimo quinto quoque anno repetebatur, inde est, quod indicatio quindecim consistet annis, Gaultier. d. pag. 277. & 279. Otalor. de nobilitat. part. 1. cap. 2. n. 20. 22. Garcia Tolcan. in Lucerna rubricat. trium libror. Codic. sub rubric. de indic. à nu. 6. Calepin. verb. Indictio, Barbol. in collat. ad cap. inter dilectos, num. 28. de fid. instrum. Ciacon. in Isagoge vit. Pontific. cap. de induction. ration. Matian. lib. 4. cap. 16. Petau. lib. 7. cap. 1. vers. Fin. Calepin. in lexicon. iuris, verb. Indictio,

Num. 5:

Dubium est, a quo secundum inductiones tempora computari ceperunt; Aliqui volunt, ab Augusto induxitus fuisse ante Domini nativitatem, ve D. Couarr. docet in præsenti. Alij Constantino Magno id tribuunt ut testatur, Petauus vbi proximè, & certius videtur, impositionem tributi sub ea forma inductionum ab Augusto introductam; at quod secundum eas anni numeraréntur, Constantium primò constituisse anno Domini 212. Gaultier. supr. dict. pag. 277.

Num. 6:

Indictionum usus triplex reperiatur, nam indicatio vel incipit à Kalendis Septembribus, quæ Constantina politana dicitur, vel à Kalendis Octobris, & hec Caesarica nuncupatur; aut à Kalendis Ianuarijs, quæ Romana appellatur; atque ista vtuntur Romani Pontifices in diplomatum suorum

ex-

expeditione Petavi. ibidem, & licet initierit indicionum vium dicto anno Christi 312. Constantinus, cum approbavit Ecclesia in Concilio Niceno anno 325. Marian. dict. lib. 4. cap. 16. Calepin. vbi supr. Gaultier. d. pag. 279.

Vers. Ceterum post huius operis.

Hanc Onuphrij opinionem vulgo receptam dicit Petavius vbi proximè.

Num. 7.

19 Quæ necessario desiderentur ad valorem instrumenti de jure communis, docet Bart. in l. si quis ex argenteis, &c. si initium, ff. de edendo, Panormitan. in cap. 1. num. 3. de fid. instrument. De iure Regio ea servanda sunt, quæ habentur in l. 13. titul. 25. lib. 4. Recopihat. & tradunt Auenda. tit. de las excepciones numer. 24. D. Couarr. pract. cap. 20. Parreja, de instrument. edit. tom. 1. tit. 1. resolut. 3. S. 2. à n. 57. Parlador. d. cap. 10. Azeued. in dict. l. 13. num. 15. cum sequentibus.

AD CAPVT. Decimum tertium.

SUMMARIUM:

- 1 Referuntur qui de materia differunt.
- 2 De divisione propositionum, remissione.

3 Traditur doctrina Bartoli in l. si ita, ff. de ans. & argent. legat.

4 Eadem doctrina exponitur.

5 Dispositio testatoris inspicitur secundum mortis tempus.

6 Differenti inter genus, & speciem logicam, & legalem.

7 Aliud est universalia ratione rei, & aliud quoad verba.

8 Universale aliud iuris, & aliud facti.

9 Ius patronatus, quod habetur in Ecclesia, triplex.

10 Vendit non potest absque simonia labo.

11 Pena statuta in vendentes ius patrotronatus.

12 Ius patronatus cum universitate transit in emptorem.

13 Premium vendite universitatis propter ius patronatus angere, non licet.

14 Vendita hereditate, vel alia universitate bonorum, singula sub ea contenta vendita non censentur.

15 In venditione universitatis ex primi non potest, quod ius patronatus venditur sub ipsa contentum.

16 Si ius patronatus cum universitate translatum evincatur, emptor ad premium ipsum non agit.

17 Ius patronatus non transit in creditorem cum re pignori data, cui annexum est.

18 Vendito fundo, in quo sita est Ecclesia, cuius ius patronatus ad venditorem pertinet, au transcat in emptorem fundi.

19 Explicatur doctrina proximè tractata.

20 Verum in venditione omnium bonorum veniat ius patronatus?

21 Patrimonio vendito, non transitus